

ČESKÁ REPUBLIKA

**ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY**

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Lenky Kaniové a soudců JUDr. Josefa Baxy a JUDr. Filipa Dienstbiera v právní věci žalobce: **J. V.**, zastoupen Mgr. Tomášem Gureckým, advokátem se sídlem Sokolovská 6234/64, Ostrava, proti žalované: **Česká televize**, se sídlem Na Hřebenech II 1132/4, Praha 4, o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 28. 12. 2017, č. j. LP 1129/2017, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 15. 1. 2019, č. j. 14 A 67/2018 – 21,

t a k t o :

Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 15. 1. 2019, č. j. 14 A 67/2018 – 21, **se zrušuje** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

O d ů v o d n ě n í :**I. Vymezení věci**

[1] Žalovaná v záhlaví specifikovaným rozhodnutím odmítla žádost žalobce o poskytnutí informace dle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, a to úplného znění scénáře dvoudílného seriálu o metanolové kauze s pracovním názvem Metanol, natáčeného žalovanou.

[2] Žalobce podal proti rozhodnutí žalované žalobu, kterou spojil s žádostí o osvobození od soudních poplatků. Městský soud žalobce částečně osvobodil od placení soudních poplatků pro toto řízení, a to ve výši 1.500 Kč. Vyšel přitom z údajů předložených žalobcem ve vyplněném Prohlášení o osobních, majetkových a výtěžkových poměrech a ze sdělení Vězeňské služby České republiky (dále jen „Vězeňská služba“). Žalobce nebyl v průběhu téměř celého roku 2018 zcela bez prostředků, ve výkonu trestu dostával pravidelně odměnu za práci. Podle potvrzení Vězeňské služby žalobce pobíral od ledna do října roku 2018 pracovní odměnu cca 1.650 Kč měsíčně. Nelze mu tedy přiznat osvobození od soudních poplatků v plné výši.

II. Kasační stížnost

[3] Žalobce (stěžovatel) podal proti usnesení městského soudu kasační stížnost z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 písm. a) a b) zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního (dále jen „s. ř. s.“), neboť soud dospěl k nesprávným skutkovým i právním závěrům o jeho majetkové situaci a neosvobodil ho od hrazení soudních poplatků v celém rozsahu. Navrhl, aby Nejvyšší správní soud napadené usnesení zrušil a vrátil věc městskému soudu k dalšímu řízení. Zároveň požádal o osvobození od hrazení soudních poplatků.

[4] Stěžovatel uvedl, že je zcela nemajetný, v současné době je ve výkonu trestu odnětí svobody ve věznici. Trestním rozhodnutím byl zavázán k úhradě náhrady škody, a to i u poškozených, u nichž došlo k poškození zdraví mimo distribuci stěžovatele. Některé z těchto pohledávek jsou exekučně vymáhány. Stěžovatel má příjmy ve výši 373 Kč za 2/2018, 410 Kč za 1/2018 a 435 Kč za 12/2017, jež může využít v rámci odměny, která mu náleží z věznice Břeclav po všech srážkách včetně exekučních. Nevlastní žádné nemovitosti, jeho děti jsou dospělé, tj. neplní vůči nim vyživovací povinnost. Stěžovatel byl od roku 2012 ve výkonu vazby a nyní ve výkonu trestu odnětí svobody, a proto jsou jeho majetkové poměry před rokem 2012 zcela irelevantní. I kdyby nějaký majetek měl, byl by již dávno exekvovaný. Podstatná je přitom majetková situace žadatele ke dni vydání rozhodnutí. Je nemyslitelné, aby stěžovatel vydělával ve věznici větší částku, než prokazuje, pokud jsou vůči němu vedeny exekuce, a stěžovatel není ani nebyl umístěn na žádné lukrativní pracovní místo. Vyžadování dokladů o tom, že nevydělává více, by představovalo „upjatý“ formalismus.

III. Posouzení věci Nejvyšším správním soudem

[5] Nejvyšší správní soud při posuzování kasační stížnosti hodnotil, zda jsou splněny podmínky řízení. Zjistil, že kasační stížnost má požadované náležitosti a je projednatelná.

[6] V souvislosti s žádostí stěžovatele o osvobození od soudního poplatku soud sděluje, že podáním kasační stížnosti proti procesnímu rozhodnutí městského soudu (s výjimkou procesního rozhodnutí, kterým se řízení o žalobě končí) nevzniká stěžovateli poplatková povinnost (srov. usnesení rozšířeného senátu ze dne 9. 6. 2015, č. j. 1 As 196/2014 - 19, č. 3271/2015 Sb. NSS). Nyní napadené usnesení o částečném osvobození od soudních poplatků nepochybně je takovým procesním rozhodnutím. Nejvyšší správní soud proto zaplacení soudního poplatku za kasační stížnost nepožadoval, neboť jej poplatková povinnost stěžovatele netíží.

[7] Kasační stížnost je důvodná.

[8] Podle § 36 odst. 3 s. ř. s. „[ú]častník, který doloží, že nemá dostatečné prostředky, může být na vlastní žádost usnesením předsedy senátu zčásti osvobozen od soudních poplatků. Přiznat účastníkovi osvobození od soudních poplatků zcela lze pouze výjimečně, jsou-li pro to zvlášť závažné důvody, a toto rozhodnutí musí být odůvodněno. Dospěje-li však soud k závěru, že návrh zjevně nemůže být úspěšný, takovou žádost zamítne. Přiznané osvobození kdykoli za řízení odejme, popř. i se zpětnou účinností, jestliže se do pravomocného skončení řízení ukáže, že poměry účastníka přiznané osvobození neodůvodňují, popř. neodůvodňovaly. Přiznané osvobození se vztahuje i na řízení o kasační stížnosti.“

[9] Na úvod Nejvyšší správní soud poznamenává, že individuální osvobození od soudních poplatků je procesním institutem, jehož účelem je zejména ochrana účastníka, který se nachází v tíživých sociálních poměrech, před nepřiměřeně tvrdým dopadem zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, který by mu případně znemožnil přístup k soudní ochraně ve smyslu

čl. 36 Listiny základních práv a svobod. Smyslem tohoto institutu není kompenzovat navrhovateli finanční zátěž spojenou se soudním řízením, ale zajistit přístup k soudu. Účastník řízení žádající o osvobození od soudních poplatků proto musí v první řadě osvědčit, že jsou v jeho případě splněny zákonem stanovené předpoklady. Pokud tuto povinnost nesplní, soud osobní, výdělkové a majetkové poměry účastníka sám z úřední povinnosti nezjišťuje (srov. např. usnesení NSS ze dne 25. 1. 2005, č. j. 7 Asz 343/2004 - 50, č. 537/2005 Sb. NSS). Soud je povinen v každém jednotlivém případě vážit konkrétní specifické okolnosti žádosti o osvobození od soudních poplatků a individuální poměry žadatele (srov. rozsudek NSS ze dne 19. 8. 2009, č. j. 8 As 20/2009 - 50).

[10] Městský soud tedy vycházel ze správných předpokladů, pokud zdůraznil, že stěžejní podmínkou pro osvobození od soudních poplatků je nedostatek prostředků žadatele, což je skutečnost, kterou musí žadatel doložit. Stejně tak správně uvedl, že osvobození od soudních poplatků je opatřením zcela výjimečným, které lze použít u osob zcela nemajetných.

[11] Zároveň je třeba připustit, že v otázkách částečného osvobození od soudních poplatků je již z povahy věci vždy přítomna jistá míra uvážení toho kterého předsedy senátu. Z judikatury vyplývá, že udrželi-li se toto uvážení v zákonných mezích a bude odpovídat skutkovým okolnostem, nemůže být samo užití soudcovského uvážení důvodem pro zrušení přijatého usnesení o osvobození od soudních poplatků Nejvyšším správním soudem (viz rozsudek NSS ze dne 15. 5. 2013, č. j. 6 As 75/2013 - 18).

[12] V nyní posuzované věci však předsedkyně senátu městského soudu nesprávně zhodnotila skutkové okolnosti, resp. vůbec nevysvětlila, jak výše přiznaného osvobození koresponduje s osobními poměry stěžovatele a finančními prostředky, kterými disponuje. Je třeba vzít v úvahu, že stěžovatel se nachází ve výkonu trestu odnětí svobody a je tak zcela uvěřitelné, že je bez příjmů. Z vyjádření Vězeňské služby ze dne 7. 1. 2019 sice vyplývá, že stěžovatel byl až do října roku 2018 pracovníčně zařazen s průměrnou čistou pracovní odměnou 1.650 Kč, je však nutno zohlednit, že s celou touto částkou stěžovatel nemohl disponovat. Dle sdělení Vězeňské služby ze dne 9. 4. 2018, které stěžovatel doložil k Potvrzení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech, získal stěžovatel za únor 2018 při čisté výši pracovní odměny 1.688 Kč k osobní potřebě 373 Kč, za leden 2018 při odměně 1.860 Kč to bylo 410 Kč a za prosinec 2017 při odměně 1.965 se jednalo o 435 Kč. Úvaha městského soudu však odpovídá spíše tomu, že stěžovatel měl k dispozici vždy měsíčně celou částku čisté pracovní odměny, tj. průměrně 1.650 Kč. Pokud městský soud vycházel z toho, že stěžovatel měl do října roku 2018 měsíčně k osobní potřebě k dispozici částku pohybující se kolem 300 až 400 Kč (jak tomu ve skutečnosti bylo) pak je jeho úvaha o tom, že by byl schopen uhradit na soudním poplatku za žalobu 1.500 Kč, zcela nepřiměřená.

[13] Nejvyšší správní soud tedy shledal námitky stěžovatele důvodnými, neboť výše přiznaného osvobození neodpovídá osobním a majetkovým poměrům stěžovatele a požadování takto vysokého soudního poplatku by ve svém důsledku nejspíš vedlo k odepření přístupu stěžovatele k soudu. Bude tak na městském soudu, aby znovu uvážil o výši částečného osvobození stěžovatele od soudních poplatků, případně aby zhodnotil, zda v daném případě nejsou dány zvláště závažné důvody pro osvobození stěžovatele od soudních poplatků v plné výši. Musí přitom vzít v úvahu, jaké finanční prostředky má stěžovatel měsíčně k dispozici.

IV. Závěr a náklady řízení

[14] Nejvyšší správní soud tedy napadené rozhodnutí městského soudu dle § 110 odstavce 1 s. ř. s. zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení. V něm je vázán právním názorem vysloveným v tomto rozhodnutí.

[15] O náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti rozhodne městský soud v novém rozhodnutí (§ 110 odstavec 3 s. ř. s.).

Poučení: Proti tomuto rozhodnutí **nejsou** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 25. dubna 2019

JUDr. Lenka Kaniová
předsedkyně senátu